Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola

Klasszikus Magyar Irodalom és Kultúra Program

Önéletírás, önnarráció és önéletrajzi fikció Jókai Mór autobiografikus kisprózájában

doktori értekezés tézisei

Témavezető:

Prof. Dr. Hansági (Kulcsár-Szabó) Ágnes DSc

Készítette:

Kiss A. Kriszta

2025.

Absztrakt

Jókai Mór hat évtizedes alkotói pályáján számos olyan szöveget publikált, amelyeket a kortárs és a későbbi recepció is „önéletrajzi" vagy „önéletrajzi ihletettségű" szövegként olvasott, és amelyek kanonizációját, műfaji besorolását és értékelését ez az értelmezői alapállás határoz meg. Értekezésemben Jókai hagyományosan önéletírásként kezelt szövegeit 20−21. századi önéletíráselméletek előfeltevéseit mérlegelve olvastam, és a „történeti hűség" igaz-hamis kérdéseinek vitáiból próbáltam „kiszabadítani". Jókai hagyományosan önéletírói elbeszélésválogatásokként számontartott köteteit helyeztem a fókuszba: az *Emlékeim*et (1875), az *Életemből*t (1886–1887) és *Az én életem regényé*t (1901). A három kötet szövegeinek értelmezését, a bennfoglalt szövegek mediális váltásainak nyomonkövetését végeztem el. Azt figyeltem meg, az egyes periodikákból mely kötetekbe válogatta be Jókai írásait, majd később melyeket emelte át az azt követő válogatásaiba, azok újabb kiadásaiba. Emellett figyelembe vettem azokat az irodalomtörténészek által összeállított válogatásköteteket és életrajzi elbeszélésköteteket, amelyek ezeket a szövegeket vették alapul. Jókai pályája során számos álnevet használt, amelyekből a Kakas Márton az évek során alteregóvá alakult át. Álneveinek használatával folyamatosan „játszott" olvasóközönségével, irányította a személyéről, az írói munkásságáról kialakult képet, hiszen bizonyos regisztereket csak az adott alteregói hangján szólaltatott meg. Így tudott megmaradni hagyományos („írófejedelmi") szerepében, és tudta egyúttal irónia és humor mögé rejtve átadni kora kulturális közegéről, a közéletről vallott (kritikus) véleményét. Jókai folyamatosan reprezentálta és egyúttal évről évre módosította saját képét a korabeli sajtóban és kulturális közegben. Mindez tudatosságra és – egy anakronisztikus, mégis találó kifejezéssel élve – professzionális, pontosabban a 19. század második felében *egyedülálló* „önmarketingre" enged következtetni. Nemcsak a médiában való írásos jelenléte járult hozzá Jókai önképének alakításához, hanem időnkénti *személyes* megjelenései, „performanszai" is: szavalatai, beszédei, felolvasásai, váratlan fellépései szociális eseményeken – amelyek lejegyzése, narratívába foglalása éppen annyira volt elengedhetetlen számára, mint ezeknek a nyilvános helyzeteknek a megszervezése és megélése. Ahhoz is kiváló érzéke volt Jókainak, hogy egyes könyvei, új megjelenései iránt hogyan keltse fel minél inkább az érdeklődést: mely közéleti személyiségek közvetett ajánlásai tudják leginkább a regényeire terelni az újságolvasók figyelmét.

Egyszóval, arra igyekeztem rávilágítani, Jókai hogyan alakította publikus önképét, élettörténetét, karrierjének ívét miképpen próbálta befolyásolni ezeknek a szövegeknek a segítségével – nem csupán kortársai számára. Arra is igyekeztem rámutatni, a jövő emlékezetét milyen módokon igyekezett kontroll alatt tartani. Természetesen azonban nemcsak *saját* emlékét akarta megkonstruálni az utókor számára: különös hangsúlyt helyeztem arra a kérdésre, hogy az „utolsó élő szemtanú" pozíciójából kora történéseiről miképpen szólalt meg.

Abstract

Autobiography, self-narration and autobiographical fiction in Mór Jókai's autobiographical short prose

Over his six-decade-long literary career, Mór Jókai published a number of texts that were read by both contemporary and later reception as „autobiographical" or „autobiographically inspired", and whose canonisation, genre classification and evaluation were determined by this interpretative approach. In my thesis, I attempted to interpret Jókai's texts traditionally treated as autobiographical by considering the presuppositions of 20th and 21st century autobiographical theories, and tried to „free them" from the „historical accuracy". My focus was on Jókai's volumes traditionally regarded as collections of autobiographical narratives: these include *Emlékeim* [*My Memories*] (1875), *Életemből* [*From My Life*] (1886-1887) and *Az én életem regénye* [*The Novel of My Life*] (1901). I analysed the texts found in these three volumes, and traced the medial shifts they undertook before they found their way into these volumes. I observed which works Jókai selected from each periodical into which volumes, and later which ones he incorporated into his subsequent compilations and their new editions. I have also taken into careful consideration the selections and biographies compiled by literary historians that have taken these texts as their basis. Throughout his career, Jókai used a number of pseudonyms, from which Kakas Márton evolved over the years into an alter-ego. By using his pseudonyms, he constantly played with his readership, controlling the image of his person and his literary work, since certain registers were only spoken in the voice of his alter-ego. In this way, he was able to maintain his traditional („literary monarch") role, while at the same time conveying his (critical) views on the cultural milieu and public life of his time, concealed behind irony and humour. I observed how Jókai shaped his own image in the contemporary press and cultural milieu. All this suggests an awareness and a professional, „self-marketing" which was unique in the second half of the 19*th* century. In short, I have tried to highlight how Jókai shaped his public self-image, his life story, and the arc of his career through these texts. I have also tried to show the ways in which he tried to control the memory of the future.

A dolgozat tézisei

A dolgozat előszavában, valamint az első fejezetében az elméleti hátteret vázoltam fel: mely gondolkodók tézisei adták az alapot Jókai önéletírói szövegeinek vizsgálatához. Az elemzések kiindulópontjához elfogadtam Philippe Lejeune széleskörben elterjedt és sokat idézett autobiográfia-meghatározását („Visszatekintő prózai elbeszélés, melyet valódi személy ad saját életéről, a hangsúlyt pedig magánéletére, különösképp személyiségének történetére helyezi.”[1]). Lejeune elméleti modellje, definíciós kísérletei folyamatos támadás alatt állnak (legismertebb kritikusa Paul de Man[2]), terminológiáját ugyanakkor alkalmasnak találtam alapvető elméleti rendszerként alkalmazni az általam kijelölt szövegkorpusz vizsgálatához. A dolgozat során Georges Gusdorf megkülönböztetését mindvégig iránymutatásnak tekintettem, miszerint Jókainak nem az *önéletrajzára*, hanem *önéletírásaira* voltam kíváncsi. Ebben a fejezetben mutattam be Jókai két „hivatalos önéletírásként” hivatkozott szövegét (*Negyven év múlva*, *Önéletírásom*), elsősorban az autobiografikus szövegek közötti kiemelt pozícójuk miatt. A Jókai-szakirodalomban ugyanis elsőként rendszerint ezzel a két „hivatalos” önéletírással vetnek számot. Mivel azonban ez a két szöveg már számos alkalommal került a kutatók fókuszába, hamarosan rá is tértem értekezésem fő témájára, az öneletírói céllal összeválogatott elbeszéléskötetekre.

A második fejezetben a három önéletírói céllal összeállított elbeszéléskötetet (*Emlékeim*[3], *Életemből*[4], *Az én életem regénye*[5]) vizsgáltam: azok szerkezetét, tartalmát, a bennfoglalt szövegek elsődleges megjelenési körülményeit és mediális váltásuk módjait, az írások egymáshoz való viszonyát. Ehhez a fejezethez tartozik legszorosabban az értekezéshez csatolt Függelék, amely a kötetek felépítését, kanonizációját hivatott illusztrálni. A három kötet vizsgálata során az alábbi megállapításokra jutottam. Jókai az időről időre autobiografikus szándékkal összeválogatott elbeszélésköteivel mind kortársainak, mind a jövőbeli olvasóknak és kutatóknak meg akarta határozni (sok esetben pedig éppen össze akarta zavarni) a róla kialakult képet. Saját maga akarta kézbe venni és formálni, hogyan ítélik meg élettörténetét, munkásságát. Az *Emlékeim*, az *Életemből* és *Az én életem regénye* című kötetekben megjelenő, és főként az ezekben „stabilizálódó” (minden kiadásban jelenlevő) írások alkotják Jókai autobiografikus szövegeinek kánonát. A kanonizáció nyomon követésének érdekében a

---

[1] Philippe LEJEUNE, *Az önéletírói paktum*, ford. VARGA Róbert = UŐ, *Önéletírás, élettörténet, napló*, Budapest, L’Harmattan, 2003, 10.
[2] Paul DE MAN, *Az önéletrajz mint arcrongálás*, ford. FOGARASI György, Pompeji, 1997/2–3, 96.
[3] JÓKAI Mór, *Emlékeim I–II.*, Budapest, Ráth, 1875.
[4] JÓKAI Mór, *Életemből. Igaz történetek. Örök emlékek. Humor. Utleirás I–III.*, Budapest, Ráth, 1886–1887.
[5] JÓKAI Mór, *Az én életem regénye*, Budapest, Révai Testvérek, 1901.

szövegek műfajiságára irányuló kategorizációt végeztem el. Ez az elkülönítés során öt szövegtípust detektáltam: alkalmi szövegek, tudósítások, visszaemlékezések, transzgresszív szövegek, fikciós szövegek. A kategorizációhoz alapvető elméleti keretrendszerként szolgált Reinhart Kosellek *Ábrázolás, esemény, struktúra* című fejezete[6], amelyben a távoli múltról, valamint az *ex post* események fakticitásáról értekezik. A tematikai, formai és funkcióbeli elkülönítés ugyanakkor az írások értelmezéséhez is támaszt nyújtott. Bizonyos szövegtípusok (visszaemlékezések, transzgresszív és fiktív szövegek) több kiadásba kerültek be, mint mások (alkalmi szövegek, tudósítások), attól függően, mennyire a kortárs közönségnek szóltak. A legtöbb kiadásban szereplő szövegekre hivatkoztam „legstabilabbakként", megkülönböztetve őket azoktól az írásoktól, amelyek idővel kiestek az önéletírói kánonból. Ezeket a „stabilabb" szövegeket használta fel saját válogatáskötetéhez Beöthy Zsolt és Hegedüs Géza, életrajzi regényéhez pedig Szabó László és Mikszáth Kálmán – hiszen ezek maradhattak a figyelem előterében. Míg más írásokat, amelyek nem szerepeltek a fenti három kötetben, már nem olyan nagy számmal vettek fel saját válogatásaikba a fenti irodalomtörténészek és írók.

A harmadik fejezetben azokat az *Életemből* című kötetben olvasható szövegeket vizsgáltam, amelyeket Jókai a legnépszerűbb alteregója, Kakas Márton neve alatt publikált vagy határozott meg később Kakas Márton-szövegekként. Kakas Márton, ahogyan az élclapfigura Vasárnapi Ujság-beli megszületése után egyik humorisztikus folyóiratból a másikba került át, megszűnt csupán álnévnek lenni. A szerző önálló személyiséget, saját „élettörténetet" és független, markáns hangot teremtett neki. Ezen a hangon Jókai eltért az olvasóközönsége által ismert szépírói diskurzusától,[7] és kiválóan használta alteregóját kulturális és közéleti témájú kritikáinak megfogalmazására, humorisztikus szövegeinek publikálására. Emellett saját személyiségét és életének egyes epizódjait is ezen, a regényírói stílusától merőben eltérő hangon tudta bemutatni. Különböző okokból egyéb álneveket is használt élete során Jókai (pl. Sajó, Tallérossy Zebulon, Politikus csizmadia), amelyeket Brian McHale,[8] Gérard Genette,[9] valamint Németh Zoltán[10] álnévcsoportorsításaival különítettem el annak érdekében, hogy Jókai különböző álneveinek eltérő funkcióira mutassak rá. A Kakas Márton-álnév elméleti meghatározása a következő: a szerző aktív közreműködésével létrejött polipszeudonim álnév,

---

[6] Vö. Reinhart KOSELLECK, *Ábrázolás, esemény, struktúra* = UŐ, *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája*, ford. HIDAS Zoltán, SZABÓ Márton, Atlantisz, Budapest, 2003 (Circus Maximus), 617–626.
[7] Vö. Michel FOUCAULT, *Mi a szerző?* = UŐ, *Nyelv a végtelenhez*, Debrecen, Latin betűk, 1999, 26–35.
[8] Vö. Brian MCHALE, *A Poet May Not Exist = The Faces of Anonymity: Anonymous and Pseudonymous Publication from the Sixteenth to the Thwentieth Century*, ed. Robert J. GRIFFIN, New York, Palgrave Macmillan, 2013, 233–252.
[9] Vö. Gérard GENETTE, *A szerzői név*, ford. SALY Noémi, Helikon, 1992/3–4, 523–535.
[10] Vö. NÉMETH Zoltán, *Az álnév mint álnév*, Irodalmi Szemle, 2014/8, 12–25.

amely játékos átverés, vagyis esztétikai céllal megalkotott, értelmezésre szoruló, olvasói aktivitást igénylő paratextus.

A negyedik fejezetben tértem rá A Nagy Tükör, Jókai első élclapjának elemzésére. A lapban megjelenő alteregók vizsgálata vezetett arra a következtetésre, hogy Jókai lebontotta önreprezentációjában az egységes identitásról való korábbi elképzeléseket: itt kezdte el a maszkok strukturált használatát, az osztott szólamúságot. Ennek műfaji következménye az ún. „önéletírásdarab". A magyar élclapok történetének áttekintése során vált világossá az is, hogy Jókainak mekkora szerepe volt az élclapok műfajának meghonosításában, a magyar néphumor és gazdag anekdotakincs olvasókhoz való eljuttatásában. Léteztek már élclapok az általa alapított A Nagy Tükör és Az Üstökös előtt is, ugyanakkor azok főként külföldről átvett grafikákkal és szövegekkel jelentek meg. Elsőként Jókai tudta teljes egészében magyar tartalommal megtölteni élclapjait. A Nagy Tükröt, és főleg később Az Üstököst azért tudta fenntartani, mert – élclapalapító elődeitől eltérően – a közönségtől folyamatosan érkeztek be az adomák, amelyek a lapok meghatározó részét képezték. Maga Jókai A Nagy Tükröt Az Üstökös közvetlen elődjének tekintette, ezért is tartottam különösen fontosnak első élclapját kitüntetett figyelemmel elemezni. Már A Nagy Tükör fennállása idején is rengeteg adoma érkezett az olvasóközönségtől, valamint a lapnak kezdett kialakulni az írói és illusztrátori köre is, akik a tartalmat szolgáltatták. Ezek miatt vágott bele Jókai a siker ígéretével Az Üstökösbe, amelyet aztán hosszú évtizedekig szerkesztett. A Kakas Márton élclapfigura, amely miatt a humorisztikus lapok témájára terelődött a figyelmem, ebben a két lapban alakult át alteregóvá: először csak Jókai „játékos" pszeudonimájaként tűnt fel, majd saját személyiséget teremtett neki, „állást adott neki" a szerkesztőségben, idővel pedig „átadta neki" a lap vezetését, hogy szépírói diskurzusától eltávolítsa élclapszerkesztői minőségét.

Az ötödik fejezetben *Az én szinpadi életem*, egy epizodikus szerkesztésű autobiografikus narratíva elemzését végeztem el. Értekezésemben azért került kiemelt pozícióba ez a szöveg, mert Az Üstökösben Jókai Mór szerzői neve alatt[11] jelent meg, aki az elbeszélt emlékek *őszinteségét* akarta az olvasók előtt hangsúlyozni. A szerző ugyanis az egy héttel későbbi lapszámban kiegészítette eredeti írását. Ebben a szövegben Jókai az elvártnál jóval pontosabban adta elő az eseményeket. Csak annál az epizódnál élt a „fabrikálással" (a történések korabeli sajtóbeszámolóktól és az adatszerű tényekről eltérő szálak bevonásával), ahol egy történelmi jelentőségű esemény narratíváját akarta az utókor számára az ő szemszögéből átadni. Ebben a

[11] Tehát nem álnéven, márpedig az élclapokban ez a bevett gyakorlat.

szövegben Jókai azt tette világossá, hogy (a színpadon, tehát a nyilvánosság előtt leélt) élete során mindig abba a szerepbe helyezte magát, amelyben éppen szükség volt rá – forradalmár, filantróp, „káoszelhárító". Emiatt bizonyult eredményesnek a performativitás elméletei felől értelmezni a szöveget. Jókai tudatos önreprezentációja is *Az én szinpadi életem*ben érhető tetten leglátványosabban az általam vizsgált szövegek közül. Az olvasható ki ugyanis belőle, hogy íróként felismerte, mi a jelentősége annak, hogy időről időre performanszokat, eseményeket, előadásokat rögtönöz, rendez vagy ilyen aktusokban vesz részt, vagyis kihasználja a performativitás adta lehetőségeket. Másrészt tudatosította, az utókor csak tőle szerezhet tudomást személyes jelenlétének, performanszainak közönségre tett hatásáról. Így ennek a megörökítése elősegítette identitásának kinyilvánítását. *Az én szinpadi életem* epizodikus szerkesztésmódja nagyítólencseként szolgál Jókai önreprezentációjához: nem egy összefüggő „nagyelbeszélésben" írja le életét, hanem számos kiemelkedő esemény köré összpontosított kisebb anekdotában. Ezáltal Jókai nem adott lehetőséget a pályatársaknak és az irodalomkritikusoknak, hogy élesen szembeszálljanak az esetleges „pontatlanságokkal", amik a szövegekben tematizálódnak.

Végezetül egy olyan műfaji megnevezést kerestem az utolsó, hatodik fejezet fókuszába emelt szövegekre, amely átfogóbb és pontosabb, mint akár a második fejezetben általam javasolt szövegtípus-meghatározás (tudósítás), akár azok, amelyeket a Jókai-szakirodalomban használnak a tudósítás és az „önéletírásdarab" mezsgyéjén mozgó írásokra. Az *irodalmi riport* megnevezést találtam erre a legmegfelelőbbnek, amelyet Jerome Boyd Maunsel így definiál: „az önéletrajz, az életrajz, a fikció, a történelem, az újságírás, a tudósítás és az útleírás határán álló hibrid írásforma [...] hiteles események, igaz történetek és esetek leírása az író személyes véleményét és reakcióit tartalmazó nyelvezettel, amely történeteket az író gyakran fiktív mellékszálakkal színesít."[12] Hazel Mackenzie[13] és Luke Seaber[14], de még Zsigmond Ferenc[15]

---

[12] Jerome Boyd MAUNSEL, *The Writer as a Reporter. Portraiture in Literary Reportage and Documentary Writing*, The European Journal of Life Writing, 9(2020), 43–44. [Az idézetet a saját fordításomban közlöm. Kiss A. Kriszta]

[13] „[Az újságírók] egy korlátozott, individualizált nézőpontból írnak – az utca szintjéről, nem pedig a panoptikumból. Minden kitérő a madártávlatba hamar megkérdőjeleződik, [...] az újságíró érzi, átéli [amiről ír], és az olvasót felszólítja arra, hogy együtt érezzen az újságíróval, aki nem csupán szemlélője, hanem résztvevője a jelenetnek." Hazel MACKENZIE, *The Discipline of Sympathy and the Limits of Omniscience in Ninetheenth-Century Journalism*, Critical Survey, 2014/2, 57. [Az idézetet a saját fordításomban közlöm. Kiss A. Kriszta]

[14] „[E]zek olyan szövegek, amelyekben a szerzők mások életének leírásának álcája alatt írják meg saját életüket; olyan szövegek, amelyekben a szerzők saját magukat rögzítik, anélkül, hogy tudatában lennének ennek." Luke SEABER, *Incognito Social Investigation in British Literature. Certainties in Degradation*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2017, 2. [Az idézetet a saját fordításomban közlöm. Kiss A. Kriszta]

[15] „[Jókai] valóságos költői riportokat ad a nagyvilág eseményeiről." ZSIGMOND Ferenc, *Jókai*, Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Kiadása, 1924, 389.

megállapításai is alátámasztották ezt a műfaji meghatározást. Azoknak a szövegeknek mutattam ki a szerepét és különböző funkcióit, amelyekben Jókai a királyi családdal való interakcióiról számol be. Ezek a funkciók pedig a következők: önmaga társadalmi pozicionálása (megfigyelő-kívülálló – bennfentes-írófejedelem); „önéletírás-darabok" nyújtása az olvasóknak; saját, aktuálisan tárcaközlésben megjelenő regényeinek a királyi család tagjaival való népszerűsítése, ezzel párhuzamosan pedig a Habsburgok magyarországi megítélésének rehabilitációja; miközben a királyi család tagjainak bemutatása mindig az elbeszélői én színrevitelét szolgálja; a „hagyományos" tudósítószereptől való eltávolodás. Jókai önéletírói időkezelését a Jens Brockmeier[16] által meghatározott „töredékes modellel" írtam le, amely az identitást diszkontinuusnak, változónak és policentrikusnak képzeli el. Ezeket az elbeszéléseket gyakran az a törekvés vezérli, hogy elkerüljék az egyén életének hagyományos fejlődési műfajokban való bemutatását. Az ilyen a történetek elbeszélőinek kifejezett előfeltétele, hogy szakítanak az elavult „nagyelbeszélésekhez" kapcsolódó koherens és lineáris történetszálakkal. Így az életet „játékként", „jelenetekként", „patchwork"-ként, „töredékként" és „darabokként" ábrázoló metaforákkal találkozunk. Ez a modell pedig tükrözi egész írói munkásságát.

Értekezésemben a Jókai-kutatás egy eddig többnyire elhanyagolt területét igyekeztem feltárni, kevésbé ismert és elemzett szövegeket jelöltem meg korpuszként. Olyan nemzetközi elméleti szakirodalmat is bevontam a szerző autobiografikus kisprózájának értelmezésébe, amelyet hagyományosan nem használnak ebben a diskurzusban. Ez végeredményben arra mutatott rá, hogy kortársaihoz képest a szerző milyen tudatosan – és egyúttal játékosan – alakította önképét.

[16] Vö. Jens BROCKMEIER, *Autobiographical Time = Narrative Inquiry*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 2000, 51-73.

A tézisekhez felhasznált irodalom

Jens BROCKMEIER, *Autobiographical Time = Narrative Inquiry*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 2000, 51-73.

Paul DE MAN, *Az önéletrajz mint arcrongálás*, ford. FOGARASI György, Pompeji, 1997/2–3, 93–107.

Michel FOUCAULT, *Mi a szerző?* = UŐ, *Nyelv a végtelenhez*, Debrecen, Latin betűk, 1999, 26–35.

Gérard GENETTE, *A szerzői név*, ford. SALY Noémi, Helikon, 1992/3–4, 523–535.

Reinhart KOSELLECK, *Ábrázolás, esemény, struktúra* = UŐ, *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája*, ford. HIDAS Zoltán, SZABÓ Márton, Atlantisz, Budapest, 2003 (Circus Maximus), 617–626.

Philippe LEJEUNE, *Az önéletírói paktum*, ford. VARGA Róbert = UŐ, *Önéletírás, élettörténet, napló*, Budapest, L'Harmattan, 2003, 17–46.

Hazel MACKENZIE, *The Discipline of Sympathy and the Limits of Omniscience in Ninetheenth-Century Journalism*, Critical Survey, 2014/2, 53–72.

Jerome Boyd MAUNSEL, *The Writer as a Reporter. Portraiture in Literary Reportage and Documentary Writing*, The European Journal of Life Writing, 9(2020), 43–69.

Brian MCHALE, *A Poet May Not Exist = The Faces of Anonymity: Anonymous and Pseudonymous Publication from the Sixteenth to the Thwentieth Century*, ed. Robert J. GRIFFIN, New York, Palgrave Macmillan, 2013, 233–252.

NÉMETH Zoltán, *Az álnév mint álnév*, Irodalmi Szemle, 2014/8, 12–25.

Luke SEABER, *Incognito Social Investigation in British Literature*. *Certainties in Degradation*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2017.

ZSIGMOND Ferenc, *Jókai*, Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Kiadása, 1924.

A doktori értekezés alapját képező korábbi publikációk

KISS A. Kriszta, *Jókai Mór felfrissített emlékei és újrahasznosított dokumentumai* A tengerszemű hölgy *című regényében = Az új emlékezete. Az újrahasznosítás poétikái*, szerk. MÉSZÁROS Márton, PATAKI Viktor, Balatonfüred Városért Közalapítvány, Balatonfüred, 2019, 71–88.

Kiss A. Kriszta, *Önarcképrongálás és/vagy -rajzolás Jókai Mór önéletírásaiban*, Tempevölgy 2019/3, 94–104.

KISS A. Kriszta, *Jókai Mór önéletrajzi elbeszéléseinek kanonizálódása: Az önéletrajzi novelláskötetek és az életrajzok kialakulása*, Irodalomtörténet, 2020/4, 407–420.

KISS A. Kriszta, *Egy „nyelv álarc" születése és kiteljesedése: Kakas Márton, Jókai „házi szelleme"*, Acta Historiae Litterarum Hungaricarum, Acta Universitatis Szegediensis (33), 259−275. (2020)

KISS A. Kriszta, *A magyar élclap-irodalom kezdetei és a Nagy Tükör*, Acta Historiae Litterarum Hungaricarum, Acta Universitatis Szegediensis (37–38), 261–282. (2022)

KISS A. Kriszta, *Jókai és az Alföld: Kecskemét és Debrecen szerepe írói működésében*, Szépirodalmi Figyelő, 2022/3, 22–34.

KISS A. Kriszta, *„…ezen színpadi föllépésem teljes sikert aratott...": Jókai színpadi élete – önvallomások a deszkákon töltött pillanatokról = „…nekem is van egy hőstettem, amivel dicsekedni lehet": Dráma, adaptáció és teatralitás a Jókai-jelenlétben*, Tempevölgy, Balatonfüred, 2023, 246–272.

KISS A. Kriszta, *Tudósítás, riport, "önéletírás-darab", önmarketing?*: *Jókai egy jellegzetes szövegtípusáról*, Alföld, 2024/7, 59–77.